

Samfunnsfag 5. trinn

Område	Kompetansemål	Veiledende mål	Lokale mål – jeg kan	Tips	Uke
Utforskeren	Eleven skal kunne formulere eit samfunnsfagleg spørsmål, foreslå moglege forklaringar og belyse spørsmålet gjennom ei undersøking.	Eleven skal kunne undersøke egne samfunnsfaglige spørsmål og presentere resultatene for andre.	- formulere spørsmål innen valgt samfunnsfaglig tema og diskutere hvordan en undersøkelse om det kan gjennomføres - gjennomføre undersøkelser om samfunnet og presentere resultatene for andre	Gjennomgående tema http://www.forskningstorget.net/	
	Eleven skal kunne diskutere samfunnsfaglege tema med respekt for andre sitt syn, bruke relevante fagomgrep og skilje mellom meningar og fakta.	Eleven skal kunne holde seg til tema og <i>diskutere saklig</i> .	- be om ordet og vente på tur i samfunnsfaglige diskusjoner - holde seg til tema og bruke et <i>saklig</i> språk - uttrykke uenighet om et tema på en <i>saklig</i> måte - forklare forskjellen på meninger og fakta	Tema: Klassemøtene Hvis samfunnsdebatt, skrive leserinnlegg til en avis. Kan også legges til 17. mai og kapittel 7 i Gaia 5. Redd barna, barnas valg 2019	
	Eleven skal kunne lese tekstar om menneske som lever under ulike vilkår, og drøfte kvifor dei tenkjer, handlar og opplever hendingar ulikt.	Eleven skal kunne lese tekstar om menneske som lever under ulike <i>vilkår</i>, og drøfte kvifor dei tenkjer, handlar og opplever hendingar ulikt.	- lese tekster om mennesker som lever under ulike <i>vilkår</i> - drøfte hvorfor de mennesker tenker, handler og opplever hendelser ulikt	Gjennomgående tema https://www.reddbarna.no/klasserom http://spill.heiverden.no/ Besøke bymyseet: https://www.oslomuseum.no/bymuseet/	
	Eleven skal kunne plassere ei hendingsrekke i historie og samtid på tidslinje og kart.	Eleven skal kunne hente ut informasjon fra og lage tidslinjer over <i>hendelsesforløp</i> .	- hente ut informasjon fra en tidslinje - lage en tidslinje for å gjengi et <i>hendelsesforløp</i> - bruke kart for å illustrere <i>hendelsesforløp</i>	Gjennomgående tema http://lokus123.lokus.no/?marketplaceId=1889952&languageId=1&siteNodId=3908945	
	Eleven skal kunne gjennomføre og presentere undersøkingar som krev teljing og rekning, ved å bruke informasjon frå tabellar og diagram.	Eleven skal kunne finne og gjengi informasjon fra tabeller og diagram.	- bruke gitte tabeller og diagram for å finne svar på samfunnsfaglige spørsmål - presentere informasjon fra tabeller og diagram for andre	Gjennomgående tema http://lokus123.lokus.no/?marketplaceId=1889952&languageId=1&siteNodId=3908945 Statistikk og historie. Artikkel SSB	
	Eleven skal kunne finne og trekkje ut samfunnsfagleg informasjon ved søk i digitale kjelder, vurdere funna og følge reglar for nettvett og nettetikk.	Eleven skal kunne gjøre rede for god oppførsel og hva som er greit å publisere på digitale medier.	- samtale om hva som <i>gjør</i> en <i>kilde</i> pålitelig, og hvorfor ikke alle kilder er til å stole på - gjøre relevante søk for å finne stoff om tema - diskutere hva som er godt <i>nettvett</i> (nettetikk) - diskutere hva som er god oppførsel på digitale medier	Tema: nettvett og kildevett Kapittel 11 Gaia 5 http://tjenester.aschehoug.no/zeppelin%20nettvett/nettvett_test.html	uke 33-35
	Eleven skal kunne bruke digitale verktøy til å presentere samfunnsfagleg arbeid og følge reglar for personvern og opphavsrett.	Eleven skal kunne bruke digitale verktøy i presentasjoner og gjøre rede for regler for <i>personvern</i> og <i>opphavsrett</i> .	- bruke digitale verktøy i presentasjoner - gjøre rede for <i>opphavsrett</i> og oppgi kilder - gjøre rede for og respektere regler for <i>personvern</i> i digital samhandling	Tema: nettvett og kildevett Kapittel 11 Gaia 5 https://www.reddbarna.no/vaart-arbeid/barn-i-norge/nettvett/materiell-og-aktiviteter http://www.dubestemmer.no/	uke 33-35
	Eleven skal kunne skrive samfunnsfagleg tekst ved å bruke relevante fagomgrep og fleire kjelder.	Eleven skal kunne bruke <i>fagbegreper</i> i egen tekstskriving.	- finne informasjon til egen tekstskriving ved å bruke flere typer kilder - bruke <i>fagbegrep</i> i egen tekstskriving	Tema: nettvett og kildevett Kapittel 11 Gaia 5 http://www.dubestemmer.no/9-13-ar/kildekritikk Biblioteksbesøk (faktabøker, leksikon ol) eller museumsbesøk (historiske kilder) Gjennomgående tema etter innlæring av begrepene.	uke 33-35
Historie	Eleven skal kunne plassere tidlege elvekulturar på kart og tidslinje og presentere sentrale trekk ved dei.	Eleven skal kunne plassere tidlege <i>elvekulturar</i> på kart og tidslinje og presentere sentrale trekk ved dei.	- presentere levemåte, religion og kultur i noen kjente <i>elvekulturer</i> (eks. Mesopotamia og Egypt) - plassere <i>elvekulturene</i> på kart og tidslinje - gi eksempler på oppfinnelser fra <i>elvekulturene</i> som brukes i dag (f.eks. hjul, plog, skrift)	Prosjekt: FAIF, Det gamle Egypt Kapittel 4 Gaia 5 http://lokus123.lokus.no/?marketplaceId=1889952&languageId=1&siteNodId=2180441 http://lokus123.lokus.no/?marketplaceId=1889952&languageId=1&siteNodId=2933555 Besøke historisk museum: http://www.khm.uio.no/barn-skole/skole/5-7-trinn/gamle-egypt.html	
	Eleven skal kunne finne informasjon om greske og romerske samfunn i antikken og finne døme på korleis kulturen deira har påverka vår eiga tid.	Eleven skal kunne finne informasjon om greske og romerske samfunn i <i>antikken</i> og finne døme på korleis kulturen deira har påverka vår eiga tid.	- finne og trekke ut relevant informasjon om Hellas og Romerriket i <i>antikken</i> (samfunn og levesett, handel, vitenskap, erobring av landområder) - gi eksempler på tanker og ideer fra <i>antikken</i> som har betydning for vår egen tid	Prosjekt: FAIF, Det gamle Hellas Kapittel 6 i Gaia 5 http://lokus123.lokus.no/?marketplaceId=1889952&languageId=1&siteNodId=2180441 Besøke historisk museum: http://www.khm.uio.no/barn-skole/skole/5-7-trinn/blant-grekere-og-romere-et-innblick-i-antikkens-verden.html	
Geografi	Eleven skal kunne bruke atlas, hente ut informasjon frå papirbaserte <i>temakart</i> og digitale karttenester og plassere nabokommunane, fylka i Noreg, dei tradisjonelle samiske områda og dei største landa i verda på kart.	Eleven skal kunne hente ut informasjon fra <i>temakart</i> , og plassere <i>nabokommuner</i> , <i>fylker</i> og tradisjonelle samiske områder på kartet.	- hente ut informasjon fra atlas - plassere <i>nabokommunene</i> til Oslo, og plassere <i>fylkene</i> i Norge. - plassere tradisjonelle samiske områder på kartet - fortelle hva et <i>temakart</i> er, og hente ut enkel informasjon	Tema: Kart, Istid, Norge Gaia 5 kapittel 1, 8, 9 Kan brukes i FAIF Kan gjerne deles i to perioder, kart og istid først, deretter elvekultur og Antikk før så å hekte dette på Norge og nærmiljøet igjen på slutten. http://atlas.cappelendamm.no/_barn/c24845/barn.html http://kanal-s.salaby.no/forsiden/samfunnsfag/kart http://lokus123.lokus.no/?marketplaceId=1889952&languageId=1&siteNodId=1958140	

				http://lokus123.lokus.no/?marketplaceId=1889952&languageId=1&siteNodelId=2933554 https://online.seterra.com/nb http://www.toporopa.eu/no/index.html	
	Eleven skal kunne registrere og tolke spor etter istida på heimstaden og forklare kva istida hadde å seie for danning av landskap og heile landet.	Eleven skal kunne registrere og tolke spor etter <i>istida</i> på heimstaden og forklare kva <i>istida</i> hadde å seie for danning av landskap og heile landet.	• fortelle om <i>istiden</i> i Norge (når, hvor, hvor lenge) • fortelle hvordan istiden forandret landskapet • samtale om landskapet i nærmiljøet og diskutere hvordan det kan være preget av <i>istiden</i> • bruke <i>temakart</i> og andre kilder for å finne spor etter <i>istiden</i> på hjemstedet	OBS! Vente med fylker og kommuner til fylkessammenslåing i 2020. Tema: Kart, Istid, Norge Gaia 5 kapittel 2, 8, 9 Kan brukes i FAIF Kan gjerne deles i to perioder, kart og istid først, deretter elvekultur og Antikk før så å hekte dette på Norge og nærmiljøet igjen på slutten. Besøk: folkemuseet på bygdøy	
	Eleven skal kunne forklare samanhengar mellom naturressursar, næringar, busetnad og levevis.	Eleven skal kunne forklare samanhengar mellom <i>naturressursar, næringar, busetnad</i> og <i>levevis</i> .	• forklare hva som menes med begrepene <i>naturressurser, næringer, bosetning</i> og <i>levevis</i> med utgangspunkt i både Norges utvikling og elvekulturenes utvikling (ev. også istiden/mesopotamia) • fortelle om Norges viktigste naturressurser • samtale om hvorfor det bor flest mennesker langs kystlinjen i Norge, og hvorfor det vokser fram byer • beskrive forskjeller i hverdags- og arbeidsliv i ulike landsdeler i Norge (f. eks bosetning, industri, fiske, jordbruk)	Gjennomgående tema Kan trekkes inn både når dere har om istid, elvekulturer, antikken og Norges utvikling. http://spill.heiverden.no/ https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/attachment/225818?ts=14d005cc3c8 Gaia 5, kapittel om landsdeler og naturressurser.	
Samfunns-kunnskap	Eleven skal kunne beskrive roller i eigen kvardag og undersøkje og samtale om forventningar som knyter seg til desse rollene.	Eleven skal kunne beskrive roller i eigen kvardag og undersøkje og samtale om <i>forventningar</i> som knyter seg til desse <i>rollene</i> .	• samtale om hvilke <i>roller</i> elever har i hverdagen og <i>forventninger</i> de kan møte (f.eks. hjemme, på skolen, på aktiviteter i nærmiljøet) • undersøkje og samtale om <i>forventninger</i> til <i>roller</i> eleven selv har • samtale om hvorfor man oppfører seg ulikt i møte med forskjellige mennesker, og hvordan det kan oppfattes om man bryter <i>forventningene</i>	Tema: Klassemøte Kapittel 4 Gaia 5 http://www.forskningstorget.net/ Legges til vennskapsuka, uke 36 https://sexogpolitikk.no/seksualundervisning/laerverveiledning/	Uke 36
	Eleven skal kunne gjere greie for kva eit samfunn er, og reflektere over kvifor menneske søker saman i samfunn.	Eleven skal kunne gjere greie for kva eit <i>samfunn</i> er, og reflektere over kvifor menneske søker saman i <i>samfunn</i> .	• samtale om interesser og fellesskap i forskjellige typer <i>samfunn</i> (f.eks. nabolag, nærmiljø, skole og land) • samtale om fordeler ved å være del av et <i>samfunn</i>, og hvordan det er å bli stilt utenfor • diskutere hva som skal til for at et <i>samfunn</i> skal fungere godt	Gaia 5 kapittel 12, bør komme tidlig på året, kanskje etterfulgt av istiden og mesopotamia, deretter elvekultur og antikken, deretter norske samfunnets utvikling. Kan også legges til 17. mai og kapittel 7 i Gaia 5.	uke 37-42
	Eleven skal kunne gjere greie for hovudtrekk ved samiske samfunn i dag.	Eleven skal kunne gjere greie for hovudtrekk ved <i>samiske samfunn</i> i dag.	• plassere <i>samiske</i> områder på kartet, og samtale om hvor <i>samer bosetter</i> seg i dag • fortelle om hva som er typisk for dagens samiske <i>kultur</i> og levemåte og beskrive forskjeller fra den opprinnelige samiske <i>kulturen</i>	Tema; Samene Lite informasjon i bøkene, trekkes sammen med norske samfunnets utvikling kapittel 8 og 9 i Gaia 5. Se mer i Gaia 6, kapittel 9 Kan også markeres under samenenes nasjonaldag 6 februar https://www.reddbarna.no/klasserom	
	Eleven skal kunne presentere ein aktuell samfunnskonflikt og drøfte forslag til løysing.	Eleven skal kunne legge frem en sak man er uenig om på skolen eller i <i>nærmiljøet</i> , og diskutere løsninger.	• legge frem en sak jeg er uenig i • diskutere løsninger på en sak jeg er uenig i	Tema: Klassemøte Hvis samfunnsdebatt, skrive leserinnlegg til en avis. Kan også legges til 17. mai og kapittel 7 i Gaia 5. https://sexogpolitikk.no/seksualundervisning/laerverveiledning/ Barnas valg 2019 (()Redd barna)	underveis
	Eleven skal kunne diskutere formålet med FN og anna internasjonalt samarbeid, også urfolks-samarbeid, og gje døme på den rolla Noreg har i samarbeidet.	Eleven skal kunne diskutere formålet med FN og anna internasjonalt samarbeid, også urfolks-samarbeid, og gje døme på den rolla Noreg har i samarbeidet.	• gjøre rede for formålet med FN • gjøre rede for andre internasjonale samarbeid, der i blandt om urfolk • gi eksempler på noen internasjonale samarbeid Norge deltar i	Tema: FN-dagen 24. oktober Gaia 6, kapittel 9, 10 https://www.fn.no/Undervisning https://www.reddbarna.no/klasserom	uke 42-44

Digitale ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Å kunne lese

Å kunne regne

Å kunne skrive

Både skriftlig og muntlig

Sentrale fagbegreper (markert med <i>kursiv</i> i fagplan)	
Utforskeren	diskutere, saklig, vilkår, hendelsesforløp, kilde, nettvett, personvern, opphavsrett, fagbegrep,
Historie	elvekulturer, antikken,
Geografi	nabokommune, tematkart, fylker, istiden, naturressurser, bosetting, levevis, næringer,
Samfunnskunnskap	forventninger, roller, samfunn, samisk, kultur. nærmiljø,